

بسمه تعالی

دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی قزوین

معاونت پژوهشی

کمیته تحقیقات دانشجویی

دانشگاه علوم پزشکی قزوین

کمیته تحقیقات دانشجویی

پرسشنامه طرح تحقیقاتی دانشجویی

نام و نام خانوادگی مجری/مجریان به فارسی و انگلیسی :

مهناز مرادی **Mahnaz Moradi**

نام و نام خانوادگی استاد راهنما به فارسی و انگلیسی:

دکتر لیلی یکه فلاح **Dr. Leili Yekefalah**

دانشکده: پرستاری و مامایی

عنوان طرح (فارسی): بررسی تاثیر و مقایسه رایحه درمانی با اسانس اسطوخودوس و سنبل الطیب بر شدت سردرد ناشی از انفوزیون نیتروگلیسرین در بیماران بستری در بخشهای سی سی یو بیمارستان بوعلی استان قزوین

عنوان طرح (انگلیسی):

Investigating the Effect of Comparing of aromatherapy with Lavender and Valeriana officinalis essential oil in treatment of headache due to Nitroglycerine infusion in patient admitted to ccu Department of Booali Hospital in Qazvin Province

۲-۱ نوع طرح :

بنیادی - کاربردی ***

☒ کاربردی

بنیادی *

۲-۲ مقدمه و معرفی طرح:

بیماری های ایسکمیک قلب با افزایش شیوع و مرگ و میر ناشی از آن، به صورت یکی از موضوعات مهم در حیطه بهداشت و درمان در آمده است. (۱) از بین بیماریهای قلبی- عروقی، بیماری عروق کرونر شایع ترین Coronary Artery Disease [CAD]) بیماری تهدید کننده ی حیات میباشد و بیش از هر بیماری دیگری باعث ناتوانی، مشکلات اقتصادی و مرگ می شود. (۲) ترکیبات دارویی مختلفی برای تسکین درد بیماران قلبی عروقی پیشنهاد شده است که از مهمترین آنها نیترات ها می باشند. (۳) نیتروگلیسرین و سایر نیترات های آلی علی رقم اثرات درمانی بسیار مفید، عوارضی نیز به همراه دارند که شایعترین آنها سردرد شدید (۴) و هیپوتانسیون است. (۵) نیتروگلیسرین (Nitroglycerin) (در کبد متابولیزه شده و به اکسید نیتریک تبدیل میشود. اکسید نیتریک خود یک متسع کننده عروقی قوی محسوب میشود. اکسید نیتریک باعث انبساط و شلی عضله صاف عروق میشود. این عمل از طریق تحریک (سیکلیک گوانوزین مونوفسفات (CGMP) و تجمع این ماده در داخل سلول رخ میدهد که خود منجر به شلی عضله صاف دیواره عروق میشود. نیتراتها، روی سیستم وریدی تأثیر بیشتری دارند. اما روی عضله صاف شریانی نیز اثرات شل کنندگی خود را اعمال می نمایند. اتساع ورید سبب تجمع بیشتر خون در وریدها و کاهش بازگشت خون وریدی به قلب میشود، نهایتاً سبب کاهش کار قلب و کاهش عرضه اکسیژن به بافتهای بدن میشود. (۶) درمان های دارویی اغلب دارای عوارض جانبی مانند افت فشارخون، تضعیف اعمال حیاتی مانند تنفس و ضربان قلب، خواب آلودگی، تهوع، استفراغ، یبوست و گاهی واکنش های حساسیتی و شوک هستند و علاوه بر عوارض جسمی و روحی متعدد، وابستگی و تحمل دارویی برای بیماران، هزینه های بهداشتی بالایی بر نظام بهداشتی و درمانی کشورها تحمیل می کنند. (۷) برخی از این روش ها در عین سودمندی محدودیت های خاص خود را دارند. اما از این میان به نظر می رسد که رایحه درمانی استنشاقی روشی است که از محدودیت کمتر و قابلیت اجرای بالاتری برخوردار است و با توجه به وضعیت و محدودیت های خاص بیماران قلبی به عنوان یک روش ساده و کم هزینه مورد استفاده ی وسیع در مراکز درمانی قرار بگیرد. (۸) رایحه درمانی بالینی (Aromatherapy) استفاده تحت کنترل از اسانسها یا روغنهای معطر گیاهی جهت اهداف درمانی میباشد و امروزه بسیار مورد توجه قرار دارد. این روش یکی از روشهای درمانهای مکمل می باشد (Complementary and Alternative Medicine (CAM)) (۹) که در کنار درمان های قراردادی جهت تعدیل یا درمان بیماریها به کار می روند. (۲) اگر چه مکانیسم دقیق چگونگی اثرگذاری آروماتراپی بر کاهش شدت درد مشخص نشده است اما اعتقاد بر این است وقتی که بوی ناشی از آروماها توسط اپیتلیوم بویایی دریافت می شود به یک ایمپالس عصبی تبدیل می گردد. این ایمپالس عصبی به پیام بویایی رفته و سپس از طریق راه بویایی به ناحیه لیمبیک مغز میرسد و منجر به آزاد شدن آندورفین، انکفالین و سروتونین از این سیستم می شود که نتیجه آن ایجاد آرامش و کاهش استرس است و از این طریق به کاهش درد کمک می کند. (۱۰) از انواع گیاهانی که در آروماتراپی مورد استفاده قرار می گیرد میتوان به گل رز، ماندارین (mandarin)، عصاره پرتغال، چوب صندل سفید (sandal wood)، گرانیوم (Geranium) و لاوندولا اشاره کرد. (۱۱) اسطوخودوس از دیرباز در طب سنتی نقش داشته است. این گیاه در درمان سردرد به خصوص سردرد ناشی از کشش (Tension) موثر است. (۱۲) اسطوخودوس حاوی لینالول الکل کتون استروئالدهید است. کتون ها در اسطوخودوس به طور موثری درد و التهاب را کاهش می دهند. (۱۳) لاوندل عملکرد قلب را بهبود بخشیده و محرک گردش خون و آرامش روانی است. (۱۱) یکی از گیاهانی که به طور سنتی در درمان سردرد استفاده می شود سنبل الطیب (Valeriana officinalis) است که از دسته گیاهان دارویی بومی آسیا بوده و در ایران تقریباً به طور پراکنده در همه جا دیده می شود. خاصیت دارویی گیاه در ریشه و ریزوم آن می باشد. مواد موثر آن به طور اعم والرینیک اسید (valerinic acid) و والپوتریات ها (valepotriates) است. این مواد با اثر روی رسپتورهای GABA دوزین و بنزودیازپین ها خاصیت آرام بخشی و ضد درد خود را اعمال می نمایند. (۱۴) در مطالعات بالینی هیچگونه عارضه، اثرات ناخواسته و یا حساسیت با سنبل الطیب گزارش نشده است. سنبل الطیب حتی در بارداری و شیردهی بی خطر محسوب می شود و در کشور استرالیا جزء گروه A مواد غذایی شناخته شده است و از طرف FDA آمریکا با کد ۲۱۱۹۹۱۱۸۲، ۲۰، SCFR، ورود آن در مواد غذایی بلامانع اعلام شده است. (۱۵) نیتريت اكساید (NO) یک

ملکول خیلی مهم در تنظیم جریان خون مغزی و خارج مغزی و پارامترهای شریانی است. همچنین یک فرآیند غیر قابل شناسایی می باشد. TNG یک Pro- Drug برای NO است که باعث ایجاد سردرد می شود. (c GMP) برمیگرن ناشی از NO موثرتر است. شواهد مشابهی نقش مهم NO را در سردردهای تنشی (tension-type headache) و خوشه ای (cluster headache) نشان میدهد. (16)

هنوز مکانیسم واحدی جهت ایجاد سردرد میگرنی ارائه نشده است ولی شواهدی وجود دارد که حاکی از آن است که سطح پایین سروتونین منجر به ایجاد یک نقص (5-Hydroxytryptamine) در سیستم مهار کننده درد و تسهیل فعالیت محرک تریپتومینو واسکولار و کاهش تحریکی سیستم انتشار امواج از کورتکس مغز می شود. (۱۷) چنین ساختاری در درمان میگرن وجود دارد؛ به این شکل که آگونیست های 5-HT از جمله تریپتان ها آزاد شدن ناقلین عصبی و انتقال مرکزی آن ها را مهار می کنند. بنابراین ممکن است والرین اثر ضد میگرنی خود را با مکانیسم شرح داده شده فوق اعمال نماید (۱۴). نتایج نشان می دهد که اسانس والرین و والرنیک آگونیست های نسبی جدیدی از گیرنده ۵-هیدروکسی تریپتوفان 5a (5-HT5a) هستند. (۱۸) مطالعه ظریف نژاد و همکاران نیز نشان داد که رایحه درمانی با اسانس اسطوخودوس ممکن است در کاهش سردرد بیماران دریافت کننده ی انفوزیون نیترو گلیسیرین موثر باشد (۳) و پیشنهاد شده تحقیقات بیشتری انجام شود. لذا این پژوهش با هدف تعیین تأثیر و مقایسه ی رایحه درمانی با اسانس اسطوخودوس و سنبل الطیب بر سردرد ناشی از انفوزیون نیترو گلیسیرین طراحی گردیده است.

* پژوهش بنیادی پژوهشی است که عمدتاً در جهت گسترش مرزهای دانش بدون در نظر گرفتن استفاده علمی خاص برای کاربرد آن انجام می گیرد.
** پژوهش کاربردی پژوهشی است به منظور کسب دانش جدید که استفاده علمی خاصی برای نتایج حاصل از آن در نظر گرفته شده و در جهت حصول به هدف کاربردی خاص انجام می گیرد.
*** پژوهش تجربی – توسعه ای یک کار سیستماتیک می باشد که با بهره گیری از دانش موجود حاصل از تحقیق و تجربه علمی در جهت تولید مواد و وسایل جدید ، و یا اصلاح آنچه قبلاً تولید و یا اجرا می شده انجام می گیرد.